

چکیده مقالات نخستین همایش ملی

مردم‌شناسی مرگ و زندگی

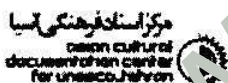
کوشنده و ویراستار: علیرضا حسن‌زاده

پژوهشکده مردم‌شناسی

پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

مرکز اسناد فرهنگی آسیا
asian cultural
documentation center
for unesco/ahyon

سازمان بهشت زهرا
معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
پژوهشکده و کتابخانه تخصصی

موزه ملی ایران

دولت عهد سلامت رفاهی
پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مکان مرن

بهمن ماه ۱۳۹۴

سرشناسه	همایش ملی مردم‌شناسی مرگ و زندگی (نخستین: ۱۳۹۴: تهران)
عنوان و نام پدید آور	چکیده مقالات نخستین همایش ملی مردم‌شناسی مرگ و زندگی / پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، پژوهشکده مردم‌شناسی ... [و دیگران].
مشخصات نشر	تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۴۶ص.
شابک	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۹۵۳ - ۷۹ - ۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	مرگ -- کنگره‌ها -- چکیده‌ها
شناسه افزوده	سازمان بهشت‌زهر (س) (همکار همایش)
شناسه افزوده	پژوهشگاه علوم انسانی، مطالعات فرهنگی، مرکز اسناد فرهنگی آسیا (همکار همایش)
شناسه افزوده	پژوهشکده مردم‌شناسی (تهیه کننده)
رده‌بندی ۷	۸۱۳۹۴ / ۴۴۴ BD
رده‌بندی دیوید	۱۲۸ / ۵
شماره کتاب‌شناسی ملی	۴۰۹۷۹

پژوهشکده مردم‌شناسی

پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

عنوان: چکیده مقالات نخستین همایش ملی مردم‌شناسی مرگ و زندگی

دبیر علمی همایش: علیرضا حسن‌زاده

ویراستار علمی و ادبی: علیرضا حسن‌زاده

ناشر: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

شمارگان: ۲۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۹۵۳ - ۷۹ - ۳

طراح و عکس جلد: بهمن رحیمی

عکس روی جلد: نادر سوری

حروفچینی و صفحه‌آرایی: زهرا آیند

لیتوگرافی و چاپ صحافی: چاپ کهن

نوبت چاپ: ۱۳۹۴

قیمت: ۲۵۰/۰۰۰ ریال

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

چاپ نخست

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی (ره)، ابتدای خیابان سی‌تیر، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری تلفن: ۶۶۷۳۶۴۵۲-۶۰

نشانی اینترنتی: www.ichtobook.ir رایانامه: ch.publish@yahoo.com

پژوهشکده مردم‌شناسی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

[Anthropological Research Center@gmail.com](mailto:AnthropologicalResearchCenter@gmail.com)

فهرست مطالب

۱۹	دیباچه
۲۱	مقدمه مهندس سید محمد بهشتی
۲۳	مقدمه مهندس اکبر توکلی
۲۵	مقدمه دکتر حسینعلی قبادی
۲۷	مقدمه دکتر سعید خال
۳۱	مقدمه دکتر عباس رضا حسن زاده
۳۹	معرفی سازمان عالی و اجرایی همایش و مشارکت کنندگان

فهرست چکیده مقالات

۴۵	بررسی ماهیت مرگ و عوامل بر آن، از نظر صدرالمتألهین شیرازی مریم خوشدل روحانی، زینب مدنی
۴۶	مرگ و مرگ آگاهی در انسان پیش از تاریخ حامد وحدتی نسب، سمن دریاب
۴۷	تفسیر فلسفه وجودی از مفهوم مرگ و بررسی سبب آن با نهج البلاغه مهدی خبازی کناری، ندا راه باز
۴۸	بررسی سه گانه زندگی- مرگ - زندگی در اساطیر ایرانی، تأکید بر مفهوم گیاه مردمان ابراهیم واشقانی فراهانی
۴۹	بررسی تطبیقی بوف کور هدایت با مسخ کافکا ابراهیم واشقانی فراهانی، معصومه ابراهیمی هژیر، علیرضا سجادی فاتح
۵۰	مرگ و زندگی بهرام و آزاده بر اساس سفال‌های مینایی در... احمد صالحی کاخکی، میترا شاطری، سولماز منصوری
۵۱	مطالعه و بررسی باورهای دینی ساکنین تپه مارلیک در عصر آهن، با اتکا به داده‌های تدفینی آرزو محمودی
۵۲	پیوند مرگ و زندگی در آیین‌های سوگ مردم ایران علی بازوند، دکتر آرش امرایی
۵۳	جلوه‌های تازه‌ای از مرگ در شعر شاعران فارسی و انگلیسی زبان آزاده نیرومند، دکتر علی حسین رازانی
۵۴	نقد جامعه‌شناختی مرگ در داستان «چنگال» اثر صادق هدایت الناز خجسته

- ۵۵ هویت محلی و نمادهای مرگ و زندگی
ام‌کلثوم دنیایی
- ۵۶ نمادشناسی مرگ و زندگی در حکومت محلی الیمایی، سکه و نقش برجسته
امیر امیری نژاد، مریم رحمن ستایش
- ۵۷ تحلیل نمادهای مرگ و زندگی در نقوش جام حسلو
عاطفه امیری
- ۵۸ تجلی مفهوم مرگ و زندگی در معماری و تزیینات بنای امامزاده روشن آباد گرگان
آناهیتا مقبلی، سارا سودیان
- ۵۹ قانون عمومی مرگ در آیات قرآن کریم
عنایت‌الله حسن‌زاده‌راد
- ۶۱ حضور نمادهای کهن در سنگ‌گورهای مناطق مختلف ایران
بهرخ برومند
- ۶۲ دیالکتیک زندگی و مرگ در سینه‌های سفالی فارسی
پروانه سیدی، فهیمه دهن‌داری
- ۶۴ پُرسه، آیین بزرگداشت درگذشتگان: زرتشت
مریم پهلوان شریف
- ۶۵ نقش پرنده به مثابه روح؛ مفهوم نمادین نقش پرنده در دسته‌های سنتی ایران
ثریا غفاری‌پور
- ۶۶ از قبر تا بارگاه: فرآیندهای تکوین یک بارگاه
جبار رحمانی، هاجر قربانی
- ۶۷ بررسی آیین‌های خاکسپاری در آثار باستان‌شناختی برجاماند از حوزه فرهنگی تالشان...
ارمین حیدریان
- ۶۸ پژوهشی مردم‌شناختی در تزیینات و چیدمان عناصر نمادین مزارهای آرامگاه مریضه زکریا...
اعظم خورشیدی
- ۶۹ مطالعه انسان‌شناختی مراسم سوگواری در بین زرتشتیان کرمان
اعظم موسوی
- ۷۰ پژوهش انسان‌شناسانه باورهای مرگ در بین مرزنشینان خواف و تایباد
محمد مکاری
- ۷۱ نگاهی به تجربه مفهومی مرگ و زندگی در سفال و سفالگری
ناصر مقدم‌پور
- ۷۲ آیین‌های مرگ و سوگواری در فرهنگ مردم ایران
سیدعلیرضا هاشمی

- ۷۳ مفهوم آمیختگی مرگ و زندگی در ادبیات فارسی
علی حاجی زاده خواجه
- ۷۴ قبور یادمانی در گستره فرهنگ بلخی-مرو؛ مطالعه موردی شمال شرق ایران
حامد طهماسبی زاده
- ۷۵ دیدار حق؛ نگاهی مردم‌شناختی به آیین‌های مرگ در استان آذربایجان غربی -
حسن سپهرفر
- ۷۷ روان‌شناسی مرگ در نگاه مولانا
حسن کاظمی سہلوانی
- ۷۸ معنا و مفهوم مرگ آگاهی و آثار آن از دیدگاه امام علی علیه السلام
بخشعلی قنبر، محمدعلی مشایخی‌پور
- ۷۹ مرگ اندیسی، ارث‌گاه مولوی و هایدگر
حسین ترقی
- ۸۰ بررسی تطبیقی مرگ در سنت‌های عرفی و سنت اسلامی
حسین وفاپور
- ۸۱ گریز از مرگ در اساطیر؛ بررسی اساطیر بی مرگی
دکتر حشمت اله اذرمکان
- ۸۲ بررسی فرهنگ مرگ در روستای علی‌آباد دمنه
حمیدرضا شاملو
- ۸۳ بازتاب مرگ در منظومه ویس و رامین
حمیدرضا شاملو
- ۸۴ مرگ و زندگی دوباره سیلوش در اساطیر ایرانی
آزاده حیدرپور
- ۸۵ مرگ طریناک، مرگ از منظر عرفان اسلامی، با تاکید بر آثار مولانا
افسانه خاتون آبادی
- ۸۷ مفهوم مرگ و زندگی در اشعار حکیم عمر خیام
خدیدجه امامی
- ۸۸ تحول و تطور سوگواره‌های ملی و مذهبی در لرستان در دو قرن اخیر
عباسعلی آذرنبوشه، خدیجه شمسی‌فر
- ۸۹ برد یمانی جامه‌ای بر تن باقی و رفته
داود ملایی
- ۹۰ مفهوم مرگ و زندگی در دین مقدس اسلام
راضیه حسینی

- ۹۱ تحلیل و بررسی جایگاه «مرگ» در فرهنگ عامه مسلمانان با تاکید بر مشاهدات ...
رضا بیطرفان
- ۹۲ قهرمانان ایرانی و روایت‌های مرگ و زندگی
رضوان رحیمی
- ۹۳ بررسی رابطه ساختار گورستان با شرایط اجتماعی-تاریخی: مطالعه موردی گورستان‌های....
یوسف غلامی سفر
- ۹۴ آرامستان‌ها به مثابه جلوه‌هایی از تمدن: تحلیلی قرآنی بر رابطه میان اعتقاد به جهان پس...
یحیی جهانگیری
- ۹۵ مفهوم مرگ و زندگی در اشعار پروین اعتصامی و نازک الملائکه
وحیده نه‌رزاده چگینی، الهام مریمی
- ۹۶ خاندن‌های آخرت، رسمی در حال نابودی از مردم بومی کوهستان‌های اشکور
نیما فرید م‌پهدی سینم‌وان
- ۹۷ مرگ در آیین اسطوره‌آیین‌ها و آیین‌ها
ثوراله نوروزی داودخان
- ۹۸ مرگ اندیشی از دیدگاه سنایی عزنه
نسرین بیرانوند، ناصر کاظم خاسو، پیمان معه‌زاده
- ۹۹ مقایسه‌ی تطبیقی بازنمایی مرگ و زندگی در سینمای به‌پسند و نخبه‌گرا
ندا کاظمی نوایی، سمانه ابوی طرقله
- ۱۰۰ تأثیر تدفین و شیوه مرگ در دوره ساسانی با توجه به دیانت ررتشتی در دشت مرو دشت
نجمه ابراهیمی، ابوالحسن نجف‌زاده اتابکی
- ۱۰۱ بررسی موقعیت و وضعیت گورستان‌های قدیمی و کنونی شهر تبریز
مینا کلاهدوز محمدی، ماندانا کلاهدوز محمدی
- ۱۰۲ نگاه ایرانیان باستان به مرگ و زندگی و تجلی آن در اسطوره‌ها
رضا میرمبین
- ۱۰۳ بررسی وجوه اشتراک آیین سوگ سیاوش با مراسم آیینی چمر
کتایون مزدآپور، موهبت پیرغیبی
- ۱۰۴ تبیین عناصر مرگ در اشعار نیما یوشیج
مونا طلاگر
- ۱۰۵ بررسی روایت‌های مرگ و زندگی شخصیت‌های آیینی در فرهنگ مردم ششتمد سبزوار:
موسی‌الرضا غربی، محسن عزیزی‌راد
- ۱۰۶ نشانه‌شناسی مرگ در رمان عزاداران بیل اثر غلامحسین ساعدی
مهناز اسفندیاری

- ۱۰۸ بررسی تخیل زمان و مرگ در شعر سیدحسن حسینی برپایه‌ی دیدگاه تخیل‌شناختی...
مهری سلیمان پور
- ۱۰۹ بررسی استعاره‌های مربوط به مرگ و زندگی در زبان فارسی در چارچوب‌شناختی
مهری روحی
- ۱۱۱ حقیقت مرگ در نگرش عرفانی امام خمینی (ره)
مهدی فرحناکی مقدم
- ۱۱۲ زندگی بخشی در آیین زرتشت (متن بندهش) از منظر کاسیرر
مهدی خبازی کناری، صفا سبطی
- ۱۱۴ از مرگ دیگر، تا مرگ من: با برداشتی از فلسفه‌ی لویناس
مهدی خبازی، سنا سبطی
- ۱۱۵ مافیه گه، در ابا بختیاری (استان چهارمحال و بختیاری)
معصومه طاهری دهکردی
- ۱۱۶ مفهوم مرگ و زندگی در آثار حکیم نظامی گنجوی
مژگان آدینه محمدی، زهرا قاسمی مقدم
- ۱۱۷ مفاهیم زایش و مرگ بر سقاییه‌های تدفینی در گورستان «ب» سیلک
مریم کیان
- ۱۱۸ پدیده مرگ و زبان: بررسی آگهی‌های ترنم بهاس نظریه نقش‌های زبانی هلیدی
سیده مریم فضائلی
- ۱۱۹ نشانه‌شناسی نقش و مضمون‌های سنگ مزار آرامگاه ارامنه دولاب
مریم عباسی
- ۱۲۰ تبیین رویکرد وجودی ملاصدرا به مرگ
مریم سلطانی کوهانستانی
- ۱۲۱ خدایان جهان پس از مرگ عیلامی‌ها
مریم دارا
- ۱۲۲ نمود مرگ در فرهنگ مردم بلوچستان ایران
محمودزهی
- ۱۲۳ زندگی، عشق، مرگ در نازنامه (لالایی) های مادران ایران زمین
محمد نجاری
- ۱۲۴ رمزپردازی نقوش نمادین گورستان سفیدچاه بهشهر
محمد زیودار، عباس دولت‌یاری
- ۱۲۵ نگاه مجد خوافی به مرگ و زندگی در روضه خلد
محمد زنگنه، حمیرا زنگنه

- ۱۲۶ نکاتی درباره دفن علما
محمد زندی
- ۱۲۷ بررسی مضمون مرگ در مجموعه داستان‌های غلامحسین ساعدی
محمد حسین خان محمدی، عدالت دهقان‌پور
- ۱۲۸ غذا و مرگ: تحلیل روابط فرهنگی پیرامون مصرف غذا در مناسک مرگ
محمد چقلوند
- ۱۳۰ مرگ‌گریزی: زندگی جاودانه در جهان افسانه
محمد چقلوند
- ۱۳۱ سویه‌های بدیدارشناختی «یاس و امید»: تحلیل گفتمان مرگ در دو فیلم خیلی دور...
محمد - مراد - فندیاری
- ۱۳۲ صادق - بیت و ساختار شکنی در پدیده‌ی مرگ و بی‌مرگی شخصیت‌ها در داستان
محمد امین رحمانی
- ۱۳۳ مطالعه تطبیقی اسطوره‌ی مرگ تولد در فرهنگ عامه مردم ایران و کارکرد آن‌ها در...
مجید کیانیان
- ۱۳۴ بررسی روانکاوانه مفاهیم پنهان در مرگ و زندگی نمادین سیاوش و کیخسرو در شاهنامه
مجید شایانی‌مهر
- ۱۳۵ قلمرو مرگ از دیدگاه اسلام
مجتبی اخوان ارمکی
- ۱۳۶ آداب تدفین در محوطه باستانی سرتلی در دشت راهرمز را اساس پژوهش‌های...
لیلی نیاکان
- ۱۳۸ آیت لیلی، نگاره و دستبافته تدفینی ترکمن
لیلا نفیسی‌نیا
- ۱۳۹ بررسی نماد و اسطوره‌های مرگ و زندگی ایران باستان
لیلا صادقی نقدعلی، محمد جواد صادقی نقدعلی
- ۱۴۰ مردم‌شناسی آیین چمر در شهرستان آبدانان
گیتی دشتکی
- ۱۴۱ «آگاهی بر مرگ؛ معنابخشی زندگی» در فلسفه‌ی هایدگر
مرتضی گودرزی
- ۱۴۲ آیین‌های زندگی و مرگ در میان زردشتیان معاصر در ایران
گلفام شریفی
- ۱۴۳ غذای مردگان، بررسی ریشه‌ها و مفاهیم اساطیری غذاهای عزاداری و نذری در فرهنگ...
کثوم بزی، راهله عرفان‌متش

- ۱۴۴ آرامگاه به مثابه نشانه
فریبا کرمانی
- ۱۴۶ تاثیر نگرش اسلامی بر اشکال مرتبط با زندگی و مرگ در زندگی مسلمانان
قدسیه سادات هاشمی دولابی
- ۱۴۷ مرگ باوری و معنای زندگی در اندیشه اسلامی
قدرت الله قربانی
- ۱۴۸ بررسی و تحلیل تطبیقی پدیده‌ی مرگ از نگاه مهدی اخوان ثالث و فروغ فرخزاد
حمیدرضا قانونی، معصومه باقری
- ۱۴۹ تابوت
فریده مجیدی
- ۱۵۰ مطالعه‌ی سوزن گورستان‌های شهر رشت
فروغ جاوید، حمید عبادی، چنانق
- ۱۵۱ شیوه تدفین اقوام کوئروی - گنجوی مهاجر اوراسیا در ایران
فرشید ابروانی قدیم، ایرن افشار، امد طهماسبی زاوه
- ۱۵۲ بازتاب گورستان در غزل خواجۀ سعدی
فرزانه مهریار
- ۱۵۳ آیین‌های پس از مرگ نزد زرتشتیان ایران
فرزانه گشتاسب
- ۱۵۴ زبان مرگ و زندگی در داستان هنرمندان : توانش‌های تجسم یافته در تصویر
فرزانه عطابخش
- ۱۵۵ عرفان اسلامی و مفهوم مرگ و زندگی
فرامرزطلانی
- ۱۵۶ مرگ و زندگی در ادبیات فارسی
فاطمه زهرا اسحق‌ی کوپایی
- ۱۵۷ آیین‌های مرگ در بین مردم اهل تسنن استان آذربایجان غربی
عیسی عزیززاد
- ۱۵۸ سوگواری، باورها و اصطلاحات در مفسنی
عنایت اله محمودی
- ۱۵۹ بررسی سیر زندگی، مرگ و حیات پس از مرگ انسان در تفکر ابن سینا بر اساس...
علیرضا محمدی بارچانی
- ۱۶۰ «حیات» از منظر قرآن و حکمت متعالیه
علیرضا دهقانپور

- ۱۶۱ زندگی و مرگ قهرمانان اسطوره‌ای در شعر معاصر
علی کاظم آبادی، علی شاملو
- ۱۶۲ پیوندهای برون‌متنی شاهنامه فردوسی با مفهوم مرگ و آیین تدفین در فرهنگ ایران
علی ضیاء‌الدینی دشتخاکی
- ۱۶۴ سیر تطور جاودانی روح و تحول مفهوم مرگ از اسطوره تا عرفان
علی شیخ آبادی، محمد عبدالله‌پور
- ۱۶۵ تعامل، تقابل و تضاد مرگ و زندگی و ارتباط آن با تعامل، تقابل و تضاد سبک‌های شعری: ...
علی شاملو، علی کاظم آبادی
- ۱۶۶ مرگ دهم‌ت‌بار، مرگ بازیگوش: نگاهی به دگرگونی نقش مرگ در افسانه‌های ایرانی و ...
عطیه فرزند
- ۱۶۷ درخت، نماد زندگی؛ نقشی در فرش
عذرا یوسفی، الهه صادقی، بابی مقدم
- ۱۶۸ مرگ اندیشی و مرگ‌شناسی در ...
عباس نعمتی
- ۱۶۹ فضا، معماری اسلامی ایرانی و مفهوم مرگ
عباس مصفا
- ۱۷۰ آیین‌های مرگ و زندگی در فرهنگ سرخ‌پوش
عباس مسیحی، زهرا حق پرست
- ۱۷۱ بررسی و مطالعه نقوش اساطیری مرگ و زندگی بر روی مهرهای شهر تاریخی سیمره
روح‌الدین میرزایی مقدم، حبیب محمدی، آیت‌ظهورایی، زهرا دولت‌یاری، عباس دولت‌یاری
- ۱۷۲ شناخت و بررسی مضامین نقش شیر سنگی در قبور قوم بختیاری خوزستان
پروین دولت‌یاری، روح‌الدین میرزایی مقدم، حبیب محمدی، عباس دولت‌یاری، زهرا دولت‌یاری
- ۱۷۳ ویژگی‌های زیبایی‌شناختی نقش پرنده در سفال‌های دوره صفویه: نمادین‌سازی مرگ و زندگی
حبیب محمدی، عباس دولت‌یاری، زهرا دولت‌یاری، پروین دولت‌یاری، روح‌الدین میرزایی مقدم
- ۱۷۴ سوگواری در ایل بختیاری
ندا حسین طهرانی، بهمن رحیمی
- ۱۷۵ مفهوم نقوش نمادین سفال‌های پیش از تاریخ دشت قزوین
سعید بیرانوند، زهرا دولت‌یاری، پروین دولت‌یاری، روح‌الدین میرزایی مقدم، عباس دولت‌یاری
- ۱۷۶ مطالعه مردم‌شناختی آیین و مراسم «مرگ» در روستای چنار سفلی (شیخ)
پرویز فیضی
- ۱۷۷ نشانه‌شناسی مرگ در سوگواری‌های زنان بختیاری
کبری بهمنی، عاطفه یزدانی

- ۱۷۸ بازگشت از مرگ در افسانه‌های ایرانی
عاطفه غفوری
- ۱۷۹ روایت‌های مرگ و زندگی در نزد قهرمانان داستان رستم و سهراب
طیب چهری
- ۱۸۰ نگاه جامعه‌شناختی به مسئله مرگ و کارکردهای اجتماعی آن
طاها عشایری
- ۱۸۱ مردم‌شناسی مرگ در جوامع روستایی و عشایری ایران: استان اردبیل
طاها عشایری
- ۱۸۲ بررسی مفهوم مرگ و زندگی از دیدگاه زبان‌شناسی
صفا عابدی، را ابراهیم یانکی
- ۱۸۳ بازخوانی معناشناختی مرگ در آثار صادق هدایت، با تکیه بر زنده به گور، تاریکخانه، و...
شیرزاد طایفی
- ۱۸۴ تصویر نماد زندگی بر آثار فارسی تاریخی
شیبا خدیر
- ۱۸۵ مقایسه تطبیقی دنیای پس از مرگ در دو سراج نامه ساسانی: کتیبه کرتیرو ...
فریبا شریفیان
- ۱۸۶ ریشه‌شناسی واژه مرگ با تکیه بر متون ایرانی
فریبا شریفیان
- ۱۸۷ نمادهای زندگی در سه فضای معماری متفاوت: مسجد آناهیتا، باغ ایرانی و مسجد
شبنم گلزار
- ۱۸۸ مطالعه تطبیقی مرگ‌های تراژیک هنرمندان و تاثیر آن بر جایگاه هنر در ایران و غرب
شایان بهمن سلطانی
- ۱۸۹ بررسی و مقایسه‌ی ارتباط عشق و مرگ در شعر یدالله رویایی، هوشنگ ابتهاج و...
شادی احمدی
- ۱۹۰ نگرشی دیگر گونه به آیین مرگ در زندگی مردمان مکزیک
پویک عظیم پور
- ۱۹۱ مرگ و زندگی در ادبیات فارسی، بررسی باور عامه در مورد نظام معنایی مرگ و...
سیما هادی
- ۱۹۲ بازنمایی مفهوم مرگ در آثار عکس‌های مستند اجتماعی و مفهومی
سیده فاطمه شاکری
- ۱۹۳ اعتقاد ایلامی‌ها نسبت به دنیای پس از مرگ
سوسن رحمانی، مرتضی حصار

- ۱۹۴ بررسی مفهوم مرگ و زندگی با توجه به اشیای کشف شده از گورهای لرستان
سپه‌لادی پور مرادی
- ۱۹۶ معماری یادمانی و مذهبی، میراث جایگاه اهمیت مرگ در زندگی انسان
سپه‌لادی پورمرادی، مژگان هادی پورمرادی
- ۱۹۷ تعامل حسی مردگان و زندگان در دهستان برزورد
سمیه کاظمی
- ۱۹۸ نمادشناسی مرگ در صندوق قبر خاتم‌کاری
سمیرا عرب
- ۱۹۹ رابطه باو به دنیای عادلانه و ناعادلانه برای خود و دیگران و منبع کنترل با اضطراب ...
سعیده افشاری، محمدنقی فراهانی
- ۲۰۰ سنگ نشانه‌های تخت فولاد، اسناد مرگ و زندگی
سعید آقائی جشتی
- ۲۰۱ فاجعه و بازسازی فراختر اهمیت
علیرضا حسن‌زاده
- ۲۰۲ ارغنون مرگ، بررسی مردم‌شناختی توجه به یک نشریه علمی در میان کتاب‌خوانان
زهرا آپند
- ۲۰۳ نشانه‌هایی از تغییر فرهنگی سبک عزاداری در زن ماجر از روستا به شهر مناطق...
سجاد بهمنی
- ۲۰۵ آیین تدفین در فرهنگ عامه مردم لار
ساره شهپر
- ۲۰۶ مطالعه‌ی اجتماعی نگرش نسبت به مرگ دیگری و مناسک عزاداری
مسعود زمانی مقدم، یونس اکبری
- ۲۰۷ تبیین مرگ و جایگاه آن در عرفان اسلامی
دکتر زینب رضاپور
- ۲۰۸ بررسی اصالت و خود باختگی انسان در مثنوی معنوی و آثار تربیتی آن و جایگاه مرگ
زهرا قنبرپور
- ۲۰۹ بررسی و تحلیل مرگ و زندگی انسان نخستین، حیوان (گاو) و گیاه در اساطیر ایران...
زهرا فتحی
- ۲۱۰ آداب و رسوم مرگ و سوگواری در بین ترکمن‌ها
زلیخا قرنجیک
- ۲۱۱ واژگان تداعی‌کننده مفهوم مرگ و زندگی در زبان‌های ایرانی
رویا سیفی

- ۲۱۲ بررسی نمادین نقوش گیاهی در سنگ‌قبرهای گورستان سفیدچاه بهشهر
روح‌الدین میرزایی مقدم، عباس دولت‌یاری
- ۲۱۳ قهرمانان ایرانی و روایت‌های مرگ و زندگی
دکتر رضوان رحیمی
- ۲۱۴ مرگ و زندگی در جهان‌بینی ایرانیان: منابع شکل‌دهنده
رضا قسیمی
- ۲۱۵ تحلیل و بررسی جایگاه «مرگ» در فرهنگ عامه مسلمانان (با تأکید بر مشاهدات...
رضا بیطرفان
- ۲۱۶ نشانه‌های قبور به مثابه ارتباطی میان مرگ و زندگی، تحلیل محتوای نظام نمادین...
رضا پورناصرانی
- ۲۱۷ معرفی دیدگاه‌های دینی ساکنان عصر آهن (I-II-III) در گیلان با اتکا به داده‌های تدفینی
آرزو محمودی، مجید نصیری
- ۲۱۸ سماع عاشقانه، بررسی دیدگاه مولوی در باره شهید
مرضیه محمدخانی
- ۲۱۹ مرگ از دیدگاه امام علی و امام حسن علی‌السلام
طاهره عظیم‌زاده طهرانی، محبوبه رحیمی
- ۲۲۰ بررسی مفهوم «مرگ» و «معنای زندگی» از دیدگاه دکتر اگزیستانسیالیسم و اسلام و...
طالب افراه، فاطمه أچان
- ۲۲۱ نگاهی به مویه در مراسم سوگواری در استان کرمانشاه
شعله پاک‌نژاد
- ۲۲۲ نقشی استوار و پایدار در بقعه سر قبر آقا
سهیلا فرجی
- ۲۲۳ تبیین جاودانگی نفس از نظر ملاصدرا و نقش آن در معناداری زندگی
فروغ السادات رحیم‌پور، محمد جواد ذریه
- ۲۲۴ بررسی مردم‌شناختی مراسم مرگ در نزد ایل بختیاری
حمیدرضا حسینی
- ۲۲۵ بررسی مردم‌شناختی آواهای حزن؛ مطالعه موردی؛ شهر آباد در استان فارس
نازنین نوری‌نژادی
- ۲۲۶ کیخسرو، خسرو خجسته بی بی مرگ
یومیه عربیان
- ۲۲۷ مراسم سوگواری اعراب خوزستان
مهتاب سلیمانی اصفهان

- ۲۲۸ مرگ در ضرب‌المثل‌های ایرانی
ژیلا مشیری
- ۲۲۹ تحلیل مقایسه‌ای آیین‌های کفن و دفن در تهران پنجاه سال اخیر با تکیه بر رویکرد...
دکتر محمد صادق فرید، لیدا صادقی
- ۲۳۰ خاکسپاری آیینی و آیین خاکسپاری در تپه‌قبرستان زار‌بلاغ علی‌آباد قم
مهرداد ملک‌زاده
- ۲۳۲ بررسی بازنمودهای مرگ در هنر و نمادهای زردشتی
ندا اخوان‌اقدم
- ۲۳۳ مرگ و اکت از دیدگاه متون کهن زردشتی
کتایون خرم‌پور
- ۲۳۴ بررسی انسان‌شناسی آیین مرگ در فرهنگ مردم آبدانان
سلیم سلیمی‌موم
- ۲۳۵ مرگ از دیدگاه آیینی و باورهای دین طب سنتی ایرانی
هما حاجی‌علی محمدی
- ۲۳۷ گل‌غلطان، میراث معنوی نورآبادان در دامغان
فاطمه قلی‌پور
- ۲۳۸ چشم اسفندیار
مریم نعمت‌طاوسی
- ۲۳۹ مرگ و زندگی در اندیشه ایرانیان ساسانی
الهه فرهنگیان
- ۲۴۰ لالایی مرگ
معصومه رخشا
- ۲۴۱ نظام میرایی در یک فرهنگ
زری خدمتی
- ۲۴۲ مناسک پایان چرخه مرگ در فرهنگ مردم ترکمن
شاهپور قیجقی‌نژاد
- ۲۴۳ بررسی مردم‌شناختی مرگ در امام‌زاده‌های استان سمنان
صدیقه فاتح
- ۲۴۴ آداب و باورهای مرگ در فرهنگ مردم شهرستان کاشان
عباس تراب‌زاده
- ۲۴۵ مرگ قهرمان و فرهنگ جوانان: تفسیری انسان‌شناختی بر رخدادهای...
علیرضا حسن‌زاده

فرهنگ ایرانی، فرهنگی مانا پایدار است و سبب این ماندگاری، سه ویژگی انعطاف‌پذیری، تعامل فرهنگی و در نهایت هویت ملی می‌باشد که علیرغم تنوع و تکثر موجود در جامعه امروزی به انسجام ملی کمک نموده است. شناخت فرهنگ گسترده این سرزمین کهنسال، تنها راه شناخت هویت ملی است و آن نیز عزت ملی را به همراه می‌آورد. عزت ملی از گسیختگی فرهنگی ممانعت نموده و سرانجام انسجام و قدرت ملی را فراهم می‌سازد.

در ارتباط با موارد مذکور فعالیت هر پژوهشگاه میراث فرهنگی بر بخشی از فرهنگ گسترده ایرانی حسب تکلیف تعیین شده برآن، متمرکز است. عظمت این گستردگی فرهنگ و تمدن به گونه‌ایی است که برای شناخت دقیق آن باید در فرهنگ گسترده‌ی مستقل کنونی استقرار یافته در منطقه نیز تامل نمود.

با نگرش سریع بر اهداف تشکیل پژوهشگاه میراث فرهنگی رانده‌نگار و در راستای تحقق آن و فراهم ساختن بستری مناسب برای ارتقای کیفی فعالیت‌های پژوهشی و ربط قدرت بخشیدن و پر رنگ ساختن حلقه‌های فرهنگی فراموش شده و احیای هنرهای از یاد رفته این سرز و بوم و همچنین در راستای انجام ششمین وظیفه برشمرده برای پژوهشگاه، گام مصمم این است که گزیده تحقیقات معمول شده در هر یک از پژوهشکده‌ها به ویژه آثاری که حاصل تبعات مشترک پژوهشگاه و موسسات تحقیقاتی و آموزشی همپراز بین‌المللی به صور ممکن در وضعیت نشر قرار گیرند که ماحصل آن طریقه‌ایی است برای کاربردی کردن دانش به منظور رفع نیاز جامعه و تحقق اهداف برنامه استراتژی پژوهشگاه در راستای سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران.

بار دیگر اذعان می‌نمائیم پژوهش عامل و مبنای پیشرفت و توسعه مستمر و پایدار در جامعه امروزی و به بیان ساده اصل حاکم بر جوامع قرن بیست و یکم است؛ لذا برای ایجاد برآیند حاصل از نتایج و تحلیل یافته‌های مرتبط با آن، تدوین و انتشار یافته‌ها و دانش مرتبط با آن و مستندات مربوطه

می‌تواند عامل موثری برای شناخت وضعیت حاضر و آبراری برای بهینه ساختن برنامه‌های دست انجام و نیز راهنمایی برای نسل آینده در راستای شناسایی و معرفی و هویت بخشی ایران باشد. به علت گستردگی حوزه فرهنگ و تعدد عوامل تاثیرگذار برآن حرکت در جهت معرفی و شناسایی فرهنگ ملی و میراث مرتبط با آن می‌تواند اولین گام باشد لذا پژوهشگاه برآن است با همکاری پژوهشگران و استادان این رسالت را انجام دهد و امیدوار است با حرکت در این مسیر دست همیاری و همراهی شما را در دست گرفته تا بتواند گام موثری در این راستا بردارد.

پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

www.ketab.ir

مقدمه ریس پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

آن گونه که اندیشمندان و فلاسفه جهان سخن گفته‌اند، آنچه انسان به مثابه صورت‌های گوناگونی از فرهنگ و تمدن خلق می‌کند، کوشش انسان در مبارزه با نیستی و فراموشی و تلاشی سترگ و مداوم به منظور خلق زندگی را افریش است. شاید به این دلیل است که در هنرهای سنتی و ملی ایران، همواره هنرمندان بعدی آیین، با هنر خود می‌دادند، از سوی دیگر، در فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی، مرگ به معنی نیستی و ناپدید شدن نیست. در این فرهنگ و تمدن، مرگ دریچه‌ای به سوی معنا و زندگی راستین و سفر به قلمرویی وسیع‌تر از حیات و هستی است. در سایه چنین رویکرد و اندیشه‌ای است، که مرز میان مرگ و زندگی در فرهنگ تمدن ایران، کمرنگ‌تر از فرهنگ‌های دیگر جهان است و مرگ، همواره به اشکال گوناگون، به کسب اشیاء، هنر و ادبیات، خود به نجوایی سحر انگیز از زندگی و هستی جاودان تبدیل می‌شود. در اینجا است که مرگ خود همواره نمادی از زندگی بوده و گستره‌ای از تصادم دو نیروی متضاد و مخالف را در برابر ذهنی از زندگی به نمایش نمی‌نهد. در چنین فرهنگی است که ادبیات و هنرهای عرفانی، همگی در خدمت ترک زندگی، جاودان به شمار می‌آیند و لباسی از حیات جاودان بر تن مرگ می‌پوشانند، تا آدمی دریابد که حیات محدود به زندگی کوتاه او بر روی زمین نیست. این نگاه بعدی کیهانی به زندگی می‌بخشد و مرگ دیگر، نه نابود آدمی که سفینه‌ای است که او را به جهانی بزرگ‌تر خواهد برد.

چنانچه همه تلاش‌های بی‌پایان انسان از آغاز تا امروز را برای خلق و ایجاد تمدن، تلاشی برای ستایش هستی و زندگی بدانیم که نیستی و فراموشی را از انسان دور می‌نماید، آنگاه توجه به معانی فلسفی و انسان‌شناختی مرگ، اهمیتی بسیار افزون‌تر می‌یابد. میراث فرهنگی تنها مفهومی نیست که صورت ملموس یا ناملموس آن در سیمای بنایی کهن یا مقام و ترانه‌های قدیمی به گوش رسد، بلکه فراتر از آن، امروزه می‌باید به معانی فلسفی و هستی‌شناختی میراث فرهنگی توجه نمود. میراث فرهنگی در همه جلوه‌های فراوان خود، حامل معنایی عمیق و فرهنگی در تعریف زندگی و جهان است، و بر این اساس؛ بعد جهان‌شناختی و هستی‌شناختی دارد. به عبارت دیگر، میراث فرهنگی بدون چنین بعد مهمی که با اندیشه و تأمل عجین است، به هیچ وجه به وجود نمی‌آمد. در اینجا میراث

فرهنگی آیینی فکر و نگرش انسان است. شاید به همین دلیل است که امامان ما دیدار از آرامستان‌ها را وسیله‌ای برای هوشیاری و آگاهی می‌شمردند.

یکی از دلایل آسیب‌هایی که از پس از نوسازی به میراث فرهنگی ایران وارد شده است، جدا افتادن جلوه‌های ملموس و عینی آن از نظام جهان‌شناختی، معرفتی و نظام باورهای مردم و جامعه است، به این دلیل، یکی از وظایف پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری فراخواندن جامعه به درک و مشاهده مجدد ابعاد فلسفی و هستی‌شناختی میراث فرهنگی است. بر این اساس است که برگزاری همایش‌هایی چون همایش ملی مردم‌شناسی مرگ و زندگی معنایی بیشتر می‌یابد. کشف معانی عمیق و پنهان فایده‌ای در آنچه میراث فرهنگی و تمدنی ما را به وجود آورده است، به همان اندازه مرمت و حفاظت از آنان ارزشمند و حیاتی است. امید است برگزاری همایش ملی مردم‌شناسی مرگ و زندگی، توجه جامعه و اهل پژوهش و علم را به اهمیت این جنبه و بُعد از میراث فرهنگی معطوف سازد و آغاز حرکتی ارزشمند را این‌بار تلقی شود.

سید محمد بهشتی

دی‌ماه ۱۳۹۴

به نام نامی دوست که هر چه هست از اوست

مقدمه مدیر عامل سازمان بهشت زهرا (ع) - دسر وار حرم مطهر حضرت امام خمینی (ره)

شهرنشینی به مفهوم شهر صنعتی و خدماتی، قدمتی کمتر از ۲۰۰ سال دارد. طی این مدت و بنا به دلایل مختلف از جمله صنعتی شدن، وجود امنیت بیشتر در شهرها و رفاه نسبی زندگی شهری سبب توسعه هر چه بیشتر شهرنشینی و در عین حال شکل گیری افزایش مشکلاتی مانند جمعیت زیاد، مشکلات مسکن، آلودگی هوا و مشکلات اجتماعی - فرهنگی شده است.

در چنین شرایطی مدیریت شهری وظیفه رفاه و آرامش نسبی شهرها را بر عهده دارد. و شیوه اداره کردن شهرها متأثر از سیاست‌های عمرانی دولت و قانون است. هر چه مشارکت شهروندان هر کشور است. مفهوم مطلب فوق این است که مردم یا شهروندان دارای یک سلسله نیازهای مشترک می‌باشند که هر یک به تنهایی قادر نیستند آن‌ها را بطور انفرادی برای خود تأمین نمایند. اگر فضاهای شهروندی در شهرهای معاصر را به دو دسته تقسیم کنیم: ۱- فضاهای عمومی مثل پارک‌ها، مراکز فروش مدرن، فرهنگسراها، میادین و پلازها ۲- فضاهای سنتی مثل بازارها، امام‌زاده‌ها، آرامستان‌ها، باغ‌ها و مساجد. این یعنی فضاهای شهروندی هم زندگی را شامل می‌گردد و هم مرگ را. هم شادی و هم غم را. از این رو در می‌یابیم که امروزه فاصله بین زندگی و مرگ بیش از پیش نزدیک و نزدیک‌تر شده است.

در شهر تهران نیز به عنوان پایتخت جمهوری اسلامی ایران موارد فوق با شدت بیشتری مصداق دارد؛ و امر مدیریت شهری در کلان شهر تهران را با دشواری مواجه نموده است.

در شهر تهران شهروندانی متدین و انقلابی زندگی می‌کنند که اخلاق و معنویات برای آنان در هر دو جنبه زندگی و مرگ اهمیت زیادی دارد. بهترین و کامل‌ترین مطلبی که می‌توان در این زمینه

عنوان کرد حدیثی از حضرت امام حسن (علیه السلام) است که فرمودند: برای دنیایت طوری زندگی کن که انگار تا ابد زنده‌ای و برای آخرت طوری زندگی کن که انگار فردا خواهی مرد! نتیجه اینکه گروهی مرگ را پایان زندگی و فناء انسان می‌دانند و معتقدند که با مرگ همه چیز از بین می‌رود و نشانه‌ای از انسان باقی نمی‌ماند؛ اما به واقع مرگ انتهای کار نیست بلکه دریچه‌ای است برای زندگی نوین؛ و انسان بعد از مرگ به حیات جدید و عالمی نو و برتر از جهان ماده و طبیعت قدم می‌گذارد.

قرآن، مرگ را فناء انسانیت و پایان زندگی بشر نمی‌داند، بلکه حیاتی جاوید را برای انسان بیان می‌کند و البته با ترسیم راه و روش زندگی سالم و شرافتمندانه سبک زندگی اسلامی - معرفتی را تبیین می‌کند که چگونه زیستن و چگونه مردن را در خود جای می‌دهد.

اکبر توکلی
زمستان ۱۳۹۴

مقدمه سرپرست پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در نظرگاه عرفان اسلامی، آنچه جهان برون و جهان پسین آدمی را می‌سازد، همین جهان درون، یعنی، معرفت و عمل و رفتار ماست. مرگ از دیدگاه عارفان ما، حاصل جمع زندگی است. لذا نه انقطاع و گسست است، نه اضطراب و وحشت، بلکه انس و خلوت با خالق است، به قول مولوی: «مرگ ما هست و عروسی ابد»، یا آنجا که می‌فرماید:

مرگ اگر مرد است بو نزد من ای، تا در آغوشش بگیرم تنگ تنگ
من ز او عمری ستانم قربان او ز من دلقی ستاند رنگ رنگ

از این روی، توجه هرچه بیشتر به سرائع و وقوع آن را پذیرفتنی‌تر و مأنوس‌تر و شناخته‌شده‌تر خواهد ساخت. عنایت به حقیقت مرگ در عالم ادبیات و همه فنون، زندگی را معنی‌دارتر و عمیق‌تر می‌سازد و برخلاف برخی سطحی‌نگران که نتیجه معکوس از آن دریافت‌اند، مقدمات زیبای مرگ که همان زندگی است، چنانچه هنرمندانه و هنرشناسانه و هنرورزانه می‌شود، جهان آن را نیز نیکو خواهد ساخت، سخن و تبیین مولوی این دقیقه را زیبا به تصویر می‌کشد:

از جمادی مردم و نامی شدم وز ناما مردم به حیوان بر زدم
مردم از حیوانی و آدم شدم تا چه ترسم کی ز مردن کم شدم
حمله دیگر بمیرم از بشر تا برآیم از ملک و سر
وز ملک هم بایدم جستن ز جو کل شیء را که آید از وجه
بار دیگر از ملک قربان شوم آنچ اندر وهم نایابان شوم
پس عدم گردد عدم چون ارغنون گویدم که انا الیه راجعون
مرگ دان آنک اتفاق امتست کاب حیوانی نهان در ظلمت

در عالم ماده، مرگ و زندگی متضادند. مفهوم زندگی، نظم و سازواری است و مفهوم مرگ بی‌نظمی و ازهم پاشیدگی!

اما اگر قرار باشد تضاد بین زندگی و مرگ حل شود، مستلزم طی شدن فرایندی است که مولوی پیشنهاد می‌کند:

غلبه نفس جمادی بر مرگ، مستلزم ظهور نفس نباتی است و غلبه نفس نباتی بر مرگ، ظهور نفس حیوانی است و ... فرایند تکامل و نوبه‌نو شدن نفس انسان فرایندی بسیار پیچیده است!
در کنار مولوی، سعدی، ایستاده که راه برون رفت از مرگ را چنین تصویر می‌کند:
رسد آدمی به جایی که بجز خدا نبیند بنگر که تا چه حد است مقام آدمیت!

یک قرن بعد حافظ، فرایند تبدیل مرگ به زندگی جاودانی را عشق می‌داند!
هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق
ثبت است در جریده عالم دوام ما
اما این «جریده عالم» چیست؟

بخشی از «جریده»، قبل از انسان ساخته شده است و بخشی به وسیله و با مشارکت خود انسان!
از وقتی انسان در ساختن جریده عالم ورود کرده، نام آن فرهنگ و تمدن شده است. انسان می‌کوشد از طریق انسانی کردن هستی خود را جاودان کند!
به رغم همه تنوع‌ها و تکثرات گوناگون در میدان زندگی امم و ملل، همت اصلی بشر، پیمودن مسیر استکمالی است. بشر می‌خواهد خود را کامل کند و الگوی او، در این راه، خالق بشر است!
ملت‌ها، به محدودیت‌های خود، فرهنگ خود را می‌سازند و آرزو دارند خود را در جریده فرهنگی خود جاودان کنند!

محدودیت، تکثر و تنوع می‌سازد و تنوع اسباب تفرق است و تفرق، اختلاف می‌سازد و اختلاف، نزاع می‌آفریند و نزاع استکمال به استعمار و استحمار و ... می‌کشاند.

آنگاه خدا از طریق پیامبران «برنامه» را می‌فرستد که فرایندهای اصلاحی را بر فرهنگ بشر اعمال نماید!
مثلاً می‌فرماید با آنکه شما به صورت اشعوت و قبایل آفریده‌ایم تا بتوانید همدیگر را بشناسید و بدینوسیله هر یک در حضور سطره فرهنگ خود، استکمال را بیمایید؛ اما برای پیشگیری از اختلاف و تفرق و پاشیدگی و ویرایش و جنگ، معیار تقوی را نهاده‌اید و براساس آن در تعاملات اجتماعی، بین‌المللی و جهانی عمل کنید!

آرمان امت واحد دین اسلام و حتی ادیان ابراهیمی، با هدف آفرینش فرهنگ یا جریده واحده است که در آن هر عضو این امت واحده جایگاه استکمالی ویژه خود را خواهد داشت!
استقرار در فرهنگ یا جریده امت واحده یعنی عبور از چرخه مرگ و زندگی و فرازوی از سلطه تکثر و تنوع متزاحم و پیوستن به جاودانگی است!

خدا چنین می‌خواهد! یعنی در قرآن در این برنامه مدون برای استکمال انسان، خدا می‌خواهد که انسان با ورود به زندگی جمعی به متن آن جریده «جاودانه سرشت» وارد شود که فرموده «فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَأَدْخُلِي جَنَّتِي»!

ظاهراً این جنت می‌تواند جامعه ایمانی مؤمنان یا بندگان خدا نیز باشد که بالذبح فرهنگی خواهد داشت و مدنیتی و نظاماتی و آدابی و ارکانی و مراتبی و مناسباتی و ...

و این جامعه و فرهنگ آن پایدارترین ساختار بشری است که ضامن دوام و بقای زندگی فرد و اجتماعی نوع، هم در موقعیت زیستانی اوست و هم در موقعیت تاریخی و فراتاریخی نوعیت بشر!
و این در کلیت تاریخ و در کلیت آفرینش و در کلیت انسان طنین دارد!

تکیه بر خدا و توفیق از اوست

حسینعلی قبادی

بهمن‌ماه ۱۳۹۴